

Lausunto

29.07.2022

D/442/03.01.01/2022

Asia: VN/13803/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 4 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VTV:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun muuttamisesta

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut työttömyysetuuksien sovittelun uudistusta tarkastuskertomuksessaan 14/2021 Kannustinloukkujen purkamisen valmistelu ja toimeenpano (<https://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-514-6>). Tarkastuksen perusteella uudistuksella onnistuttiin vähentämään ansiotulojen ja työttömyysturvan yhteensovittamisen aiheuttamaa epävarmuutta. Uudistamalla työttömyysetuuksien sovittelua ansaintaperusteisesta maksuperusteiseksi on onnistuttu lyhentämään soviteltujen työttömyysetuuksien maksuviiveitä. Tarkastuksen perusteella uudistus on lyhentänyt erityisesti Kelan toimeenpanemien työmarkkinatuen ja peruspäivärahan, mutta myös jonkin verran ansiosidonnaisten työttömyysetuuksien sovittelun maksuviiveitä. VTV:n tarkastuksen perusteella sovittelun uudistus on voinut lisätä työttömyysetuutta saavien halukkuutta vastaanottaa osa-aikaista tai lyhytkestoista työtä eli pienentää työttömyysetuuksien ja ansiotulojen yhteensovittamisen byrokratialoukkua.

Tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että olisi tärkeää arvioida, missä määrin työttömyysturvan toimeenpanon maksuperusteisuutta voitaisiin selkiyttää tai laajentaa. Uudistuksen jälkeen sovitteluun jäi, ja osittain sen myötä syntyi tilanteita, jotka aiheuttavat toimeenpanossa ongelmia. VTV pitää hyvänä, että nyt lausuttavana olevalla hallituksen esitysluonnoksella pyritään vastaamaan toimeenpanoon jääneisiin ongelmiin ja että esityksellä tavoitellaan työttömyysetuuden maksuperusteisen sovittelun selkeyttämistä edelleen. Tarkastuksessa havaittiin, että erityinen sovittelujakso ja laskennallinen palkka ovat monimutkaisia toimeenpanna ja sopivat huonosti maksuperusteiseen sovitteluun. Erityisen sovittelujakson

poistuminen väliaikaisella lakimuutoksella koettiin sujuvoittaneen ja yksinkertaistaneen etuuksien käsittelyä ja vähentäneen asiakkaiden yhteydenottoja. VTV pitää hyvänä, että lausuttavana olevan hallituksen esityksen myötä erityisestä sovittelujaksosta ja laskennallisesta palkasta luovuttaisiin pysyvästi. Selkeyttämällä työttömyysetuuden sovittelua entisestään on mahdollista pienentää objektiivista byrokratialoukkua ja subjektiivisen byrokratialoukun muodostumisen riskiä.

VTV:n tarkastuksen perusteella saatiin viitteitä siitä, että työttömyysetuuksien sovitteluun liittyy edelleen informaatio- ja byrokratialoukkuja. Työttömyysetuuksien sovittelun uudistaminen maksuperusteiseksi ja sen myötä sovittelun sujuvoituminen eivät kaikilta osin olleet niiden hakijoiden tiedossa, joita ne erityisesti koskettivat. Tarkastuksen perusteella sovitteltua etuutta hakevat eivät täysin ymmärtäneet maksuperusteista sovittelua. Lakiuudistuksella pitäisi pyrkiä tekemään sovittelusta edelleen myös asiakkaalle ymmärrettävämpää ja sen vaikutuksista tulisi tiedottaa tehokkaasti. VTV:n tarkastuksen perusteella tietoisuutta ansiotulojen ja työttömyysetuuden yhteensovittamisesta olisi hyvä edelleen lisätä. Jos työttömyysetuuksien sovittelua sujuvoitetaan entisestään, olisi viranomaisten suositeltavaa myös tiedottaa muutoksista etenkin keskeisille kohderyhmille mahdollisimman tehokkaasti.

Pauliina Hakkarainen, projektiassistentti

Antti Halmetoja, ylitarkastaja

Anna-Liisa Pasanen, johtaja

Halmetoja Antti
Valtiontalouden tarkastusvirasto